

Myndigheten för yrkeshögskolan

Förslag på fler utbildningsvägar för att bli kontakttolk

Slutrapport 2016

Innehåll

1	Myndigheten för yrkeshögskolans uppgifter och utgångspunkter... 4
1.1	Regeringsuppdraget..... 5
1.2	Genomförande av uppdraget..... 5
1.3	Avgränsningar och definitioner..... 5
2	Förslag till nya utbildningsvägar, certifiering och validering..... 7
2.1	Inledning..... 7
2.2	Yrkeshögskoleutbildning till tolk i talade språk 8
2.2.1	Utbildningens utformning 8
2.2.2	Utbildningens innehåll..... 9
2.2.3	Utbildningens placering i utbildningssystemet 10
2.2.3.1	Placering av tolkutbildningar inom yrkeshögskolan 10
2.2.3.2	Andra utbildningsformer..... 11
2.2.4	Uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan 12
2.2.5	Tidplan, dimensionering och införande 12
2.3	Kort individualiserad tolkutbildning 13
2.4	Målgrupper för de olika utbildningsvägarna..... 14
2.5	Språk..... 15
2.6	Certifiering och validering av tolkkompetens..... 15
2.6.1	Certifiering av språkbedömare och språkhandledare 16
2.6.2	Konsekvensanalys av certifieringen 16
2.6.3	Validering mot den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk 17
3	Yrkeskunnande och utbildning motsvarande resultat av lärande SeQF 3,4 och 5 18
3.1	Tolk i talade språk och certifiering SeQF 4 19
3.2	Yrkeshögskoleutbildning SeQF 5..... 19
4	Utgångspunkter och förutsättningar för kvalitetssäkring av utbildningar och kompetens 21
4.1	Benämningar och klassificeringar av tolk 21
4.2	Styrdokument..... 21
4.3	Studiedokumentation och uppföljning 22
5	Ekonomiska villkor och ekonomiska konsekvenser 23
5.1	Yrkeshögskoleutbildning 23
5.2	Kort individanpassad tolkutbildning..... 24
5.3	Certifiering 24
6	Myndigheten för yrkeshögskolans bedömningar och förslag 25
	Bilaga 1. Yrkeshögskoleutbildning till tolk i talade språk 27
	Bilaga 2. Kvalifikation för samhällstolk (SeQF 3) 30
	Bilaga 3. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 4)..... 34
	Bilaga 4. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 5)..... 38

Sammanfattning

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har haft i uppdrag att utreda flera utbildningsvägar för att bli kontakttolk. Redovisningen ska innehålla förslag på både en kortare utbildning och en längre utbildning. En första delrapport redovisades i februari 2016 och innehöll överväganden och förslag på en kort, intensiv kontakttolkutbildning.

Den här rapporten är slutredovisningen och fokus ligger på utbildningens resultat i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser, samt på kostnaderna för utbildningen. Myndigheten föreslår också på vilken nivå i utbildningssystemet kontakttolkutbildningarna bör genomföras och vilka utbildningsanordnare som bör kunna få bidrag för att genomföra de olika kontakttolkutbildningarna.

Sammanfattning av delrapporten i februari 2016

I delrapporten konstaterade MYH att tillgången på välutbildade tolkar inte motsvarar efterfrågan och det behövs insatser både på kort och på lång sikt för att åtgärda denna kompetensbrist. Vi konstaterade också att det inte är rimligt att sänka nivån på grundutbildningen för att höja utbildningsvolymerna, eftersom nivån är för låg redan nu. Utbildningen behöver kunna fungera som ett kvalitetslyft för att kunna matcha samhällets krav, det skulle kunna ge yrket dess berättigade status. Det är sannolikt en förstärkt grundutbildning med extra yrkessvenska och integrerade praktikperioder som kan leverera den efterfrågade kompetensen.

För att tillgodose samhällets behov av tolkar är det främst andra åtgärder som blir aktuella. En avgörande faktor är att kunna identifiera, bedöma och erkänna det kunnande som en individ utvecklat i arbetslivet och i arbetsmarknadsutbildningar, interna utbildningar inom tolkförmedlingarna och folkbildningens utbildningar.

Det finns idag inga riktigt funktionella verktyg för att identifiera tolkkompetens. Tolk användare som Migrationsverket, Sveriges kommuner och landsting (SKL), Arbetsförmedlingen (AF) och Stockholms läns landsting (SLL) har efterlyst en modell för att identifiera, bedöma nivån på och utveckla en persons tolkkompetens. Med en sådan modell kan den tillgängliga kompetensen utnyttjas där den gör bäst nytta. I dag får högkvalificerade tolkar uppdrag att utföra enklare ärenden medan okvalificerade tolkar ägnar sig åt tolkning som har med myndighetsutövning att göra, där kraven på rättssäkerhet och skydd för hälsa kan vara höga.

MYH bedömer att Sveriges referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (SeQF) är ett bra verktyg för att synliggöra kvalifikationer inom tolkområdet. Bedömningen är att det största tolkbehovet ligger inom spannet SeQF-nivå 5 och nivå 6, men det behövs också tolkar som har kvalifikationer motsvarande SeQF-nivå 3 och 4.

Delrapporten innehåller två förslag för att kortsiktigt öka antalet utbildade tolkar och höja tolkarnas kompetens, det är dels en intensiv individualiserad utbildning på maximalt 20 veckor, dels ett certifieringsprov. Förslagen innebär att vi kan nå flera målgrupper och utbilda dem efter respektive förkunskaper, vilket i förlängningen innebär att fler tolkar totalt sett kan utbildas.

Sammanfattning av slutrapporten

Slutrapporten redovisar förslag på nya utbildningsvägar och förslag om certifiering och validering av kvalifikationer.

De tre övergripande förslagen innebär

- en utbildning till tolk i talade språk inom yrkeshögskolan som ger en yrkeshögskoleexamen
- en kort tolkutbildning baserad på moduler som kan anpassas efter den studerandes behov
- en möjlighet till certifiering och validering av kvalifikationer.

Myndighetens samlade bedömning är att tolkutbildningarna behöver en starkare statlig styrning. Nu bedriver flera aktörer olika typer av utbildning med olika resultat av lärande men där kvalifikationen benämns som tolk i talade språk. En statlig myndighet bör få det samlade ansvaret för tolkutbildningar som bedöms motsvara nivå 4 och 5 i referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande och certifieringen.

Det är rimligt att Myndigheten för yrkeshögskolan får det samlade ansvaret under förutsättning att en längre eftergymnasial tolkutbildning kommer att ingå i yrkeshögskolan. Ingår inte utbildningen i yrkeshögskolan bör en annan statlig myndighet ha det samlade ansvaret för tolkutbildningen och ta över MYH:s uppdrag som det är formulerat i dag.

Men det behövs en djupare utredning som kan belysa konsekvenserna av förslagen på kort och lång sikt, exempelvis behov av ändringar i regelverk, och ekonomiska och andra konsekvenser för aktörer och intressenter.

1 Myndigheten för yrkeshögskolans uppgifter och utgångspunkter

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har enligt sin instruktion i uppgift att

- pröva frågor om statsbidrag enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk
- ha tillsyn över utbildningen och granska kvaliteten
- främja utvecklingen av utbildningen och kvaliteten i den
- framställa statistik.¹

En grundförutsättning för att MYH ska kunna ge anordnare statsbidrag (folkhögskolor och studieförbund) är att dessa har beviljats statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. En viktig utgångspunkt för arbetet med tolkutbildningarna är att de vilar på folkbildningens reglering. Denna har andra utgångspunkter och ställer inte rättsliga krav på anknytning till arbetsmarknaden.

Ansvar för att säkerställa samhällets behov av kompetenta tolkar ligger på flera aktörer och kan därför uppfattas som otydligt. Det ger upphov till en matchningsproblematik där utbud och efterfrågan går i otakt. För att på ett mer tillfredsställande vis kunna möta samhällets och arbetslivets behov av utbildade och kompetenta tolkar vill MYH knyta utbildningen och tolkbranschen närmare varandra.

¹ Förordning (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk.

1.1 Regeringsuppdraget

Myndigheten för yrkeshögskolan har fått ett särskilt uppdrag² att utreda hur en längre kontakttolkutbildning bör utformas, som alternativ till den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk som finns i dag. Myndigheten ska lämna förslag på målgrupp för en sådan utbildning samt på utbildningens innehåll och utformning, längd och dimensionering.

Myndigheten ska också utreda om en kortare, intensiv, kontakttolkutbildning bör införas och lämna förslag till hur den i sådant fall bör utformas. Myndigheten ska lämna förslag på målgrupp för en sådan utbildning samt utbildningens innehåll och utformning, längd och dimensionering. Myndigheten ska också lämna förslag på vilka språk som kan vara aktuella för en sådan kontakttolkutbildning.

Myndigheten ska redovisa de föreslagna utbildningarnas förväntade läranderesultat i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser. En uppskattning av kostnaderna för respektive utbildning ska lämnas.

Vidare ska myndigheten utreda och lämna förslag om på vilken nivå i utbildningssystemet kontakttolkutbildningarna bör genomföras och vilka utbildningsanordnare som bör kunna få bidrag för att genomföra de olika kontakttolkutbildningarna.

Myndigheten ska senast den 1 mars 2016 i en delrapport till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) redovisa överväganden och eventuella förslag på en kortare, intensiv, kontakttolkutbildning. Myndigheten ska till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) redovisa resultatet av uppdraget i dess helhet senast den 1 juni 2016.

I uppdragsbeskrivningen uppger regeringen att det mot bakgrund av den ökade invandringen till Sverige finns anledning att se över möjligheten att anordna en kortare mer intensiv kontakttolkutbildning. Syftet är att snabbt kunna möta samhällets behov av kontakttolkar inom de språk som är störst bland asylsökande och nyanlända.

MYH redovisade den 25 februari 2016 en delrapport till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med överväganden och förslag om en kort intensiv kontakttolkutbildning. I den här rapporten redovisar vi uppdraget i dess helhet.

1.2 Genomförande av uppdraget

Myndigheten har genomfört uppdraget i dialog med berörda myndigheter och aktörer som Arbetsförmedlingen, Domstolsverket, Kammarkollegiet, Migrationsverket, Stockholms läns landsting och Sveriges kommuner och landsting (SKL). För att få mer information om behov och tillgång på tolkar har MYH kontaktat centrala tolkanvändare och tolkförmedlingar.

Vi har också varit i kontakt med utbildningsanordnare för att få en bild av utbildningarna samt olika experter på utbildning. Som bakgrund och stöd för utredningen har vi använt tidigare utredningar av tolkområdet och andra relevanta rapporter.

I utarbetandet av resultat av lärande och den längre tolkutbildningens innehåll och utförande har Dorota Drué, Erik Knutsson, Vesna Jovanovic, Theodora Mavroidis och Bengt Unde medverkat. Samtliga tillhörande samordnarfunktionen till den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk.

1.3 Avgränsningar och definitioner

Vi har valt bort benämningen kontakttolk som det formuleras i regeringsuppdraget i delar som inte omfattar den *sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk*, och använder i

² Uppdrag givet i särskild ordning 2015-11-15 dnr U2015/02700/GV.

stället benämningen *tolk* som avser en *språktolk* eller *tolk i talade språk*. Anledningen är att kontakttolk är en för snäv definition för den typ av tolkar som uppdraget gäller.

En språktolk översätter muntligt mellan enskilda individer och representanter för myndigheter och organisationer. En språktolk kan tolka på plats, via telefon eller video. En del aktörer, som tolkutbildare och tolkförmedlingar, använder begreppet kontakttolk men det uttrycket gäller egentligen bara när tolkningen görs på plats. Vi kommer därför genomgående i rapporten att använda benämningen *tolk*.

Vi har bara undersökt behovet av tolkar i talade språk. Undersökningen omfattar inte behovet av teckenspråkstolk, dövblindtolk och skrivtolk. Avgränsningar har också gjorts på så vis att behovet av tolkar enbart vid svenska institutioner i Sverige ingår. Simultantolkar för EU:s myndighetsbehov omfattas inte av undersökningen.

2 Förslag till nya utbildningsvägar, certifiering och validering

2.1 Inledning

Myndigheten föreslår här olika sätt att tillgodose behovet av tolk. Förslagen ska ge ett hållbart flexibelt yrkesutbildningssystem som kan tillgodose behovet av tolkar utifrån individens och samhällets olika behov av kompetens, volym och varaktighet.

Myndigheten redovisade i delrapporten slutsatser, överväganden och förslag kring en kortare utbildning för tolk i talade språk. Vi ser att det kommer att bli svårt att öka volymen genom att utbilda helt nya tolkar i snabbare takt och med bibehållen kvalitet genom en specifik utbildning. Studerandeunderlaget till en sådan utbildning skulle vara alldeles för litet och skulle inte alls kunna hjälpa till att utbilda fler tolkar i den utsträckning som efterfrågas. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk genomförs idag på halvtid under 1–2 år. Det krävs höga förkunskaper för att de studerande ska kunna klara av en utbildning på kortare tid och det ser vi i dagsläget inte som realistiskt.

Samtidigt som det behövs snabba insatser för akuta behov är det nödvändigt att titta på tolkfrågan ur ett perspektiv med mer omfattande kunskapsbehov över tid. Domstolsverket har uppmärksammat att de allmänna domstolarna är skyldiga att vid behov förordna en auktoriserad tolk om det är möjligt. Verket menar att det därför är viktigt att fler tolkar auktoriseras och att tolkar även får möjlighet att auktoriseras i fler språk än vad som är möjligt i dag.

I MYH:s tidigare översyn av tolkområdet tog vi upp att ett långsiktigt mål är att så många tolkar som möjligt ska kunna auktorisera sig för att samhällets behov av kvalitetssäkrade tolkar ska kunna tillgodoses. En bättre målanpassad utbildningsstruktur kan korta tiden fram till ett avklarat auktorisationsprov. Det behövs därför en längre yrkesinriktad eftergymnasial utbildning till tolk, än den som idag finns inom folkbildningen, motsvarande nivå 5 i referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande. En sådan utbildning kan tillsammans med högskolans tolkutbildning, motsvarande nivå 6 och 7 i referensramen, fylla behovet av välutbildade tolkar på längre sikt.

Vårt förslag på utbildningsvägar innebär en kort utbildningsväg och möjlighet till certifiering, samt en längre yrkesutbildning till tolk i talade språk. Förslagen kan på kort sikt ge fler utbildade tolkar och kompetenshöjande insatser genom att fler målgrupper kan nås och utbildas efter sina förkunskaper. Det innebär i förlängningen att fler tolkar totalt sett kan utbildas.

Vi redovisar här och i kapitel fem motiven till förslaget, de olika utbildningarnas innehåll och utformning, vår bedömning av dimensioneringen och kostnaderna samt på vilken nivå i utbildningssystemet tolkutbildningarna bör genomföras. Dessutom tar vi upp vilka utbildningsanordnare som bör kunna få bidrag för att genomföra de olika tolkutbildningarna.

Förslag

- Införande av en längre utbildning till tolk i talade språk inom yrkeshögskolan.
- Införande av en kort tolkutbildning baserad på moduler som kan anpassas efter den studerandes behov.
- Införande av certifiering till tolk och möjlighet att validera kvalifikationer.

2.2 Yrkehögskoleutbildning till tolk i talade språk

Förslag

En utbildning på heltid i 1,5–2 år till tolk i talade språk införs enligt förordning (2009:130) om yrkehögskolan med extra språkundervisning och lärande i arbete. Utbildningen ska ha fastställda behörighetskrav, kursplaner och examenskrav, samt stå under statlig tillsyn. De som avslutar utbildningen får en yrkehögskoleexamen på SeQF-nivå 5 och de ska vara väl förberedda för att klara Kammarkollegiets auktorisationsprov.

Det går inte att förkorta utbildningstiden på grundutbildningen för att höja utbildningsvolymerna. Det skulle innebära en kvalitetsförsämring på utbildningen. I stället behövs ett kvalitetslyft av utbildningen för att tolkarna ska kunna motsvara samhällets krav. Ett sådant lyft skulle kunna ge yrket dess berättigade status. Att höja förkunskapskraven är inte heller en framkomlig väg för att höja kvaliteten eftersom det skulle minska antalet behöriga sökande för mycket.

Det är sannolikt en förstärkt grundutbildning med extra yrkessvenska och integrerade praktikperioder som kan leverera den efterfrågade kompetensen. Denna förstärkta grundutbildning ska stå under statlig tillsyn, ha fastställda behörighetsregler, kursplaner och examensnivåer, samt kunna anordnas som uppdragsutbildning. Konsekvensen är att många av dagens utbildningsanordnare inom folkbildningen inte kan arrangera utbildningen på grund av att ett sådant regelverk inte är förenligt med folkbildningens regler.

Vi bedömer att en ny längre utbildning till tolk i talade språk lämpligen kan inrymmas inom yrkehögskolan och att den nuvarande sammanhållna grundutbildningen fasas ut. Men det behövs en djupare utredning för att belysa konsekvenserna av förslaget på kort och lång sikt, bland annat behoven av ändringar i regelverk, och ekonomiska och andra konsekvenser för aktörer och intressenter.

2.2.1 Utbildningens utformning

I myndighetens översyn från 2015³ tog vi kontakt med tolkområdets företrädare inklusive dagens utbildningsanordnare för att ta reda på hur utbildningen skulle kunna utvecklas. Det kom då fram att utbildningen bör kunna nå personer som inte är verksamma som tolkar men vill utbildas till yrket tolk. En sådan yrkesutbildning bör ge möjlighet till språkträning och tolkträning och följa den tekniska utvecklingen och förändringar i behovet av tolkar.

Utbildningen kan då utökas med praktikperioder (lärande i arbete) och förlängas till 1,5 år. Ett alternativ är även att bygga på kortare yrkesutbildning med påbyggnadsutbildning. En distansutbildning skulle kunna vända sig till redan etablerade tolkar och grupper med sakkunskap på tolkområdet men som behöver utveckla tolkkunskaper.

En tolkutbildning ska vara eftergymnasial eftersom språkraven är höga. Troligtvis kan en längre utbildning främst vara inriktad på vissa stora tolkspråk eftersom det behövs volym i utbildningen. Det är rimligt eftersom cirka 90 procent av tolkningen sker i ett fåtal språk och språkområden. Det ger en möjlighet att få tillräckligt med sökande, att få kompetent undervisande personal samt få en kontinuitet i utbildningen.

Myndigheten föreslår att den längre utbildningen bör vara 1,5–2 år på heltid beroende på förkunskapskrav. Ett problem med en längre utbildning skulle kunna vara att det kan vara svårt att rekrytera studerande till en yrkesutbildning med en arbetsmarknad som i princip

³ Översyn kontakttolk slutrapport, dnr MYH 2015/493.

består av frilansarbete. Men nu är möjligheten till anställning större för dem som är utbildade och branschens krav på tolkkompetens har höjts. En längre utbildning med ett bredare och djupare innehåll kan göra att fler uppnår auktorisationsprovets kompetenskrav.

En längre eftergymnasial yrkesutbildning ger större möjligheter att öka kompetensen och färdighetsträningen samt stärka ämnesinnehållet i utbildningen och bidra till en statushöjning för tolkyrket. En längre tolkutbildning kan även underlätta rekrytering av undervisande personal som får möjlighet att undervisa på heltid.

2.2.2 Utbildningens innehåll

Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk har en stor tyngdpunkt på kunskaper. Ämne för ämne avhandlas efter varandra. Det den studerande läste i början av utbildningen förväntas ligga kvar och kunna tas fram vid examinationstillfället eller senare i yrkesutövningen.

Det är centralt att lärprocessen är cirkulär och att utbildningen gradvis fördjupar innehållet. Här får praktiken en stor betydelse. Inte bara praktik på en tolkförmedling med en verksam tolk, utan inledningsvis skulle de studerande kunna vara hos de myndigheter och organisationer tolkar kommer i kontakt med i sin vardag. Forskning och erfarenhet pekar på att yrkesskickligheten ökar när den enskilde bättre kan se sin arbetsinsats som en del i en helhet. Att en tolk får praktisk erfarenhet av myndigheter och deras system före examen kan öka förtroendet med kommande arbetsuppgifter inom yrkeslivet där tolken kommer att verka.

Förslaget innebär att alla föreslagna ämnesområden i utbildningen finns med i samtliga kurser, men att kunskaperna, färdigheterna och kompetenserna allt eftersom fördjupas. Utgångspunkten är de ämnesområden, ämnesinnehåll och lärandemål som finns hos tolkutbildningen inom högskolan och den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Den sammanhållna grundutbildningens ämnesområden finns kvar och kompletteras med ämnen som interkulturell kommunikation, tolkning och teori och forskning som utgör en del i examensarbetet samt praktik.

Dessa ämnesområden ingår enligt förslaget i utbildningen:

- Tolkyrket – en introduktion
- Juridik
- Språkfärdighet i tolkspråken (fördelat på samtliga delkurser)
- Samhällskunskap
- Psykiatri
- Hälso- och sjukvård
- Migration
- Tolketik och tolkteknik (fördelat på samtliga delkurser)
- Interkulturell kommunikation
- Examensarbete
- Lärande i arbete (LIA)

Ett utarbetat ämnesinnehåll för samtliga ämnesområden finns i bilaga 1.

2.2.3 Utbildningens placering i utbildningssystemet

I den tidigare översyn⁴ som MYH genomförde och redovisade i mars 2015 tog vi upp frågan upp om tolkutbildningen skulle kunna bedrivas inom yrkeshögskolan. Ett problem var att de flesta delkurserna höll en för låg nivå i förhållande till de resultat av lärande som en yrkeshögskoleutbildning ska leda till. Det skulle i så fall vara nödvändigt att tydliggöra kvalifikationer och utgångar så att de motsvarar yrkeshögskolans regelverk. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk har identifierats motsvara nivå 4 enligt SeQF. Yrkeshögskoleutbildningar som ingår i det offentliga utbildningssystemet är inplacerade på SeQF-nivåerna 5 och 6 beroende på innehåll och examenskrav.

Vi förde också i översynen ett resonemang om möjligheten att en längre tolkutbildning skulle kunna rymmas inom ramen för nuvarande förordning (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk (TolkF), där endast folkbildningens aktörer kan söka bidrag. Det kan vara svårt för ett studieförbund som arbetar med studiecirklar att anordna heltidsstudier under exempelvis ett år. Enligt Folkbildningsrådet kan inte studieförbunden bedriva en så omfattande utbildning inom folkbildningens ram. En utbildning inom folkbildningen som bedrivs av studieförbund är inte heller studiestödsberättigad för studerande.

Ett alternativ som MYH lyfte var att ändra den nuvarande förordningen (TolkF) så att kommuner och andra aktörer kan få möjlighet att ansöka om statsbidrag för en tolkutbildning på ett eller två år samt en sammanhållen grundläggande tolkutbildning. Syftet var att tillhandahålla en längre eftergymnasial yrkesutbildning med en blandning av olika utbildningsaktörer och sprida utbildningen till delar av landet där behov finns.

I ett remissvar från Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) på översynens förslag framgick att högskolan (Stockholms universitet) på sikt skulle kunna utbilda tolkar inom de flesta av de språk som i dag ges inom den sammanhållna grundutbildningen. TÖI menade också att tolkutbildningar på högskola och tolkutbildningar inom folkbildningen kan finnas parallellt och komplettera varandra. Det kan ge fler utbildade och kvalificerade tolkar.

Kammarkollegiets auktorisationsprov bedöms motsvara en högre SeQF-nivå än den nivå 4 som grundutbildningen bedöms motsvara.

2.2.3.1. Placering av tolkutbildningar inom yrkeshögskolan

De senaste åren har MYH haft regelbundna kontakter med tolkbranschen för att diskutera behovet av utbildningar för tolkar. En längre eftergymnasial yrkesutbildning är det som efterfrågats för att höja kompetensen och statusen, och för att öka de studerandes möjlighet att klara grundauktoriseringen. Ett breddat och fördjupat ämnesinnehåll samt praktik anses vara viktigt för att höja tolkarnas kompetens.

Vi bedömer att tolkutbildningen passar bra inom yrkeshögskolan eftersom det är en tydlig yrkesutbildning med koppling till tolkbranschen. Det ger möjligheter till en bättre anpassning till arbetsmarknadens och samhällets krav på kompetens och volym. En utbildning på 300-400 yrkeshögskolepoäng med stor del av LIA som leder till en yrkeshögskoleexamen bedömer vi motsvarar kraven på kompetens för aktörer inom tolkområdet. För att kunna bredda rekryteringen är det viktigt att de studerande kan ansöka om studiestöd.

Från tidigare översyn har myndigheten tillsammans med branschens företrädare utarbetat resultat av lärande anpassade för yrkeshögskolans krav. Utbildningen leder till ett yrke som har en samhällsviktig funktion. För sådana utbildningar får Myndigheten för yrkeshögskolan meddela föreskrifter om vilka kunskaper, färdigheter och kompetenser som alla studerande ska ha uppnått vid utbildningens slut. Det är viktigt med en utbildning med ett nationellt likvärdigt innehåll för att tolkanvändare och brukare ska

⁴ Översyn kontakttolk slutrapport, s. 41 dnr MYH 2015/493.

kunna vara säkra på att tolkarna har likartad kompetens oavsett var i landet de befinner sig.

Ytterligare en fördel med yrkeshögskoleutbildning är att varje utbildning ska ha en ledningsgrupp som ansvar för utbildningens utformning och genomförande. Branschens aktörer kan som representanter i dessa ledningsgrupper på ett mer effektivt sätt vara med och styra utbildningsmöjligheter efter samhällets och arbetslivets behov.

Representanter i ledningsgruppen skulle kunna vara tolkområdets aktörer som Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommuner, landsting, Domstolsverket, högskolan och tolkförmedlingar. Det kan leda till en gemensam syn och kontinuerlig utveckling av utbildningen och tolkområdet. Ledningsgruppen ansvarar för att rätt kompetens utbildas och att utbildningens mål uppfylls.

MYH ser också stora vinster med att Arbetsförmedlingen upphandlar uppdragsutbildning genom yrkeshögskolan i stället för som i dag genom utbildningsalternativ som inte kvalitetssäkras eller ger deltagare möjlighet till registrering hos Kammarkollegiet efter avslutad utbildning.

2.2.3.2. Andra utbildningsformer

Gymnasieskolan

Vi bedömer att den längre tolkutbildningen är eftergymnasial eftersom den ska tillgodose behovet av kvalificerade tolkar. Det krävs en hög språklig förmåga från start så gymnasieskolan är inte aktuell.

Folkbildningen

För att tillgodose behovet av kvalificerade tolkar bedömer MYH att utbildningen bör ha fastställda behörighetskrav, kursplaner och examenskrav, samt stå under statlig tillsyn. Detta är inte förenligt med folkbildningens regelverk.⁵ Endast folkhögskolor skulle kunna ge utbildningen eftersom studiestödsförordningen inte medger studiemedel för studerande på studieförbund, vilket begränsar möjligheten till en breddad rekrytering. En längre utbildning på heltid behöver studiestödsplatser för att kunna attrahera studerande. MYH fördelar i dag statsbidrag till utbildningar till teckenspråkstolk och dövblindtolk och skrivtolk inom folkbildningen som bedrivs av folkhögskolor med ett upplägg som medger studiestödsplatser. Men dessa omgärdas inte av kraven vi nämner i inledningen av stycket.

Högskolan

MYH:s bedömning är att det finns behov av en tydlig eftergymnasial yrkesutbildning med inriktning på tolk i talade språk. Högskolans utbildningar ska ha en forskningsanknytning och har inte den tydliga arbetsmarknadsanknytning och flexibilitet som yrkeshögskolan ska ha. Högskolan bedöms inte heller kunna få ut de volymer som efterfrågas. Däremot bedömer vi att den utbildning som bedrivs på högskolan kan bidra till ny kunskap inom tolkområdet som en eventuell tolkutbildning inom yrkeshögskolan kan använda sig av. Representanter från Stockholms universitet bör därför ha en plats i framtida ledningsgrupper inom yrkeshögskolan. Högskolan kan bidra till den pedagogiska utvecklingen och teoretiska grunden som är nödvändig. Forskning om tolkning finns inom andra discipliner än språk och finns även på andra orter än Stockholmsområdet. För att sörja för lärarkompetensen inom tolkutbildningarna bör högskolan utforma utbildningar för undervisande personal.

⁵ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

2.2.4 Uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan

Genom förordning (2009:131) om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning får privata aktörer och ideella föreningar rätt att köpa en uppdragsutbildning för att vidareutbilda den egna personalen. Offentlig verksamhet kan också köpa uppdragsutbildning av arbetsmarknadsskäl, biståndspolitiska skäl eller för att rehabilitera enskilda personer.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning till tolk bör genomföras som uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan. I dag står arbetsmarknadsutbildningen utanför det statliga kvalitetssäkringsystemet trots att den är statligt finansierad och bedrivs av studieförbund och privata aktörer. Konsekvensen är att de tolkar som genomgått arbetsmarknadsutbildningen inte kan ingå i Kammarkollegiets tolkregister och därmed hänvisas de till att ansöka omvalidering av sina kunskaper, färdigheter och kompetenser hos anordnare av den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. Det är ett dyrt och ineffektivt system.

Grundförutsättningen för att en anordnare ska kunna bedriva uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan är att det redan finns en beviljad utbildning med den inriktningen och att anordnaren finns inom yrkeshögskolan. Då kan Arbetsförmedlingen köpa utbildningar som uppdragsutbildning. Ett system med uppdragsutbildning kan göra det enklare att dimensionera och styra insatser där det behövs utbildning, exempelvis för integration och arbetsmarknad. Det är många kommuner som bedöms ha stora behov av att utbilda och kompetensutveckla personal. Kommunernas olika verksamheter skulle kunna ha stor nytta av ett sådant system.

Uppdragsutbildningen kan gälla hela utbildningar eller enstaka kurser. Det finns inga formella behörighetskrav på samma sätt som inom yrkeshögskolan utan uppdragsgivaren bestämmer vem som ska gå utbildningen. De studerande har inte rätt till studiestöd men utbildningen ska vara avgiftsfri för de studerande. Uppdragsutbildningen kan leda till en examen inom yrkeshögskolan.

Uppdragsutbildningen får inte bedrivas på ett sådant sätt eller i en sådan omfattning att den negativt påverkar en utbildning inom yrkeshögskolan eller de studerande i en sådan utbildning.⁶

Med en uppdragsutbildning kan exempelvis tolkanvändare som landsting och Migrationsverket upphandla utbildning där personalen kan utveckla sin kompetens. Inom sjukvården finns det exempel på där personal får internutbildning för att kunna ta tolkuppdrag. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att kartlägga tolkar m.m. i hälso- och sjukvården och tandvården.⁷ Uppdragsutbildning kan bidra till att möta tolkanvändares akuta behov på relativt kort tid om den egna personalen har möjlighet att genomgå delar av utbildningen. De skulle kunna ta över enklare arbetsuppgifter och avlasta tolkar på högre SeQF-nivåer. Auktoriserade tolkar och tolkar på högre SeQF-nivåer kan tolka i mer kvalificerade ärenden, exempelvis myndighetsutövning. Systemet blir effektivt och rätt resurs sätts in på rätt plats.

En uppdragsutbildning ger också bättre hushållning med statliga medel och bättre tillvaratagande av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning.

2.2.5 Tidplan, dimensionering och införande

Målet bör vara att en ny yrkeshögskoleutbildning till tolk startar senast 2018. Myndigheten för yrkeshögskolan fick ett särskilt uppdrag i regleringsbrevet för 2012 att ordna trafikflygarutbildning inom yrkeshögskolan. Vi bör få ett liknande uppdrag för tolkutbildning, och ansökan om statsbidrag bör ske i särskild ordning likt ansökningarna

⁶ 9 § förordningen (2009:131) om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning.

⁷ <http://www.regeringen.se/contentassets/9d194de12ce049f3b78c1e75b6354a41/uppdrag-att-gora-en-kartlaggning-av-tolkar-m-m-i-halso--och-sjukvarden-och-tandvarden.pdf>

kring trafikflygarutbildningar. En yrkeshögskoleutbildning har i dag maximalt 35 platser per utbildningsomgång och en första inordning bör omfatta 5–10 utbildningar per utbildningsomgång beroende på organisatoriska förutsättningar och arbetsmarknadens behov.

2.3 Kort individualiserad tolkutbildning

Förslag

En individualiserad utbildning på maximalt 20 veckor införs som ger verksamma tolkar möjlighet att komplettera sin kompetens upp till nästa kvalifikationsnivå. Utbildningen inleds med en orienteringskurs där deltagarens tidigare lärande och erfarenhet valideras och tillgodoräknas, varefter en individuell studieplan tas fram. Som grund för utbildningen kan en kvalifikationsmatris tas fram som täcker SeQF-nivå 3 (samhällstolk) till SeQF-nivå 4 (grundutbildad och certifierad tolk). De som avslutar utbildningen får ett utbildningsbevis på kompetens enligt kvalifikationsmatrisen och ger möjlighet att genomgå certifiering på SeQF-nivå 4.

Utbildningen kan bedrivas av anordnare inom folkbildningen enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk.

För att snabbt kunna utbilda fler tolkar är det sannolikt inte en traditionellt utformad intensivutbildning som bäst motsvarar behovet. Att ha fastställda tillträdeskrav, kursplaner och examenskrav främjar inte den flexibilitet och individualisering som krävs för att möta en bredare målgrupp. En avgörande faktor är snarare att kunna identifiera, bedöma och erkänna det kunnande som utvecklats i arbetslivet och i andra utbildningar, som arbetsmarknadsutbildningar, interna utbildningar inom tolkförmedlingarna och folkbildningens utbildningar. Målsättningen bör vara att kunna erbjuda individer möjligheten att bygga på sin kompetens för att nå kvalifikationsnivå 4. Detta kan ske via validering och eventuell komplettering av utbildning eller via certifiering i den mån personen redan uppfyller kraven.

Behovet av utbildning där tolkar på ett flexibelt och individanpassat sätt kan läsa kurser och moduler för att komplettera sin kompetens bedöms vara stort. Detta pekar mot en modell som påminner om vuxenutbildningen, där man inleder med en orienteringskurs för att validera reell kompetens, tar fram en individuell studieplan och sedan skräddarsyr kortare kompletteringsinsatser.

Skillnaden mellan det här utbildningsupplägget och den sammanhållna grundutbildningen är att denna intensivutbildning kräver en mycket större flexibilitet och en helt annan organisation hos anordnaren med ett upplägg som startar med en orienteringskurs. En orienteringskurs gör det möjligt för både anordnaren och den studerande att validera reell kompetens, tillgodoräkna moduler och kursavsnitt, samt utarbeta en individuell studieplan. En orienteringskurs bör inte vara längre än två veckor. Intensivutbildningen ska maximalt omfatta 20 veckors heltidsstudier, men den kan vara betydligt kortare om det bara är en eller ett par kurser som behövs för kvalificeringen.

Intensivutbildningen bör i första hand erbjudas inom större språkområden där det är brist på kvalificerade tolkar. Detta gör det möjligt att trots individualiseringen bedriva utbildning med rimliga krav på kostnader och effektivitet. På detta sätt kan intensivutbildningen också bidra till att snabbt tillgodose kompetensbehovet inom tolkområdet, då många i dag bara behöver en kort utbildning för att nå SeQF-nivå 4 som berättigar tolkar att ingå i Kammarkollegiets register.

Vi föreslår en ny instegsnivå för en kvalifikation på SeQF-nivå 3 som vi i rapporten benämner som samhällstolk. En ny benämning bör arbetas fram för att bättre avspegla skillnaderna på tolkarna på de olika nivåerna. Denna nivå behöver nödvändigtvis inte stå under statlig tillsyn och den behöver inte ha fastställda behörighetsregler eller kursplaner. Huvudsaken är att personen i fråga når upp till de resultat av lärande som denna kvalifikationsnivå motsvarar. Att personen har nått dessa kvalifikationskrav, eller de högre kraven motsvarande grundutbildningen, går att fastställa i en certifieringsprocess som ligger under en statlig myndighet. Möjligheten att komplettera sin kompetens och komma vidare i karriärstegen erbjuds sedan i den kortare individualiserade tolkutbildningen.

2.4 Målgrupper för de olika utbildningsvägarna

De verksamma tolkarna har övervägande utländsk bakgrund med rötter i den region vars språk man tolkar på. Många arbetar deltid som tolk och har en annan huvudsysselsättning.

Arbetsituationen skiljer sig kraftigt åt beroende på tolkspråk, karaktär på uppdrag och geografiska förutsättningar. För mindre vanliga tolkspråk kan det vara svårt för en tolk att arbeta mer än enstaka timmar per månad. Majoriteten av tolkarna är frilansare och arbetar mot timersättning, men tendensen är att allt fler blir anställda hos tolkförmedlingar och offentliga aktörer.

Det är svårt att definiera en specifik målgrupp som ska genomgå utbildning till tolk, de som är verksamma som tolkar är en mycket heterogen grupp. Men med den nya utbildningsstrukturen och certifiering går det att nå betydligt fler målgrupper än tidigare då inriktningen tidigare har varit att utbilda mestadels redan verksamma tolkar. Med förslagen skulle grupper som tidigare inte varit prioriterade kunna utbilda eller kompetensutveckla sig. Exempelvis nyanlända, asylsökande, befintlig personal hos tolkanvändare och personer med annan eller ingen sysselsättning som kan utbildas till de olika nivåerna.

Förslaget med en kortare tolkutbildning med individuell studieplan och en inledande orienteringskurs där deltagaren valideras och tillgodoräknas tidigare lärande och erfarenhet, gör det även lättare att rikta kompetenshöjande insatser för verksamma tolkar och i synnerhet till de som tolkar i mindre frekventa tolkspråk.

Tolkyrket är generellt sett mycket kvalificerat och arbetsuppgifterna är svåra, tolken ska få samtalet mellan två parter att fungera friktionsfritt. Arbetet som tolk kan vara mycket krävande då det i praktiken är ett ensamarbete som kräver stor lyhördhet och professionalitet. Tolken ska följa en omfattande lagstiftning med krav på bland annat tystnadsplikt, vittnesplikt och opartiskhet. Samtidigt ska tolken behärska svenska och tolkspråket på en hög nivå samt terminologin inom ämnet och samhällskunskap. Tolken får uppleva svåra situationer och kan få ta del av samtal som behandlar svåra övergrepp och trauman som kräver stabil mental närvaro.

Ett problem är att verksamma tolkar och de som söker till dagens utbildningar har bristande kunskaper i svenska och i tolkspråket. Det är undantagsvis att en nyanländ eller en asylsökande med en kortare insats kan ingå i målgruppen. Dessa grupper kan möjligtvis verka som språkassistenter på en lägsta SeQF-nivå (1–2), som utgörs av personer som behärskar sitt modersmål väl och har begränsade kunskaper i svenska eller ett annat europeiskt språk.

Oavsett utbildningsalternativ kommer det att behövas mer arbete med kompetenskartläggning av verksamma tolkar för att matcha utbud och efterfrågan. Skillnaden i kompetens mellan de tolkar som genomgått den sammanhållna grundutbildningen och tolkar som inte har gjort det upplevs vara större än skillnaden mellan grundutbildade tolkar och auktoriserade tolkar varför kompetenskartläggningen är viktig för eventuella utbildningsåtgärder.

Det långsiktiga målet är en väsentlig kompetenshöjning så att så många tolkar som möjligt har uppnått en kompetens i nivå med auktoriseringen.

2.5 Språk

Behovet av tolk och även bristen på tolk är i dag som störst i språk där behovet bedöms vara störst även framöver, exempelvis i dari, tigrinja, arabiska, farsi och somaliska. Det är också svårt att få tillgång till tolkar i nya språk tillräckligt snabbt när behovet väl uppstår.

Den nya utbildningsstrukturen tar inte hänsyn till specifika tolkspråk men den öppnar för riktade insatser mot en viss kompetens eller språkgrupp då fler utbildningsmöjligheter skapas. En yrkeshögskoleutbildning skulle med fördel kunna omhänderta de större tolkspråken, men även i vissa fall mindre vanliga tolkspråk. Enligt Arbetsförmedlingen utbildas det nu för få kvalificerade tolkar och deras språkval motsvarar inte behovet på marknaden.

2.6 Certifiering och validering av tolkkompetens

Förslag

Ett certifieringsprov för tolkar i talade språk tas fram på SeQF-nivå 4 som motsvarar grundutbildningen till kontakttolk. Certifieringsprovet ska också identifiera samhällstolkar på SeQF-nivå 3, vara upplagt som Kammarkollegiets auktorisationsprov och ta maximalt en dag att genomföra. Certifieringsprovet ska stå under statlig tillsyn, vara öppet för alla tolkar oberoende av utbildningsväg och den som klarar provet är berättigad att ingå i Kammarkollegiets register över tolkar i talade språk. Myndigheten för yrkeshögskolan bör ansvara för tillsynen av provet under förutsättning att myndigheten får det samlande ansvaret för utbildningarna.

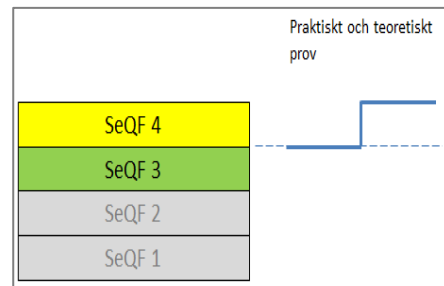
Som ett led i att få fram fler godkända tolkar på kort tid finns det anledning att inventera kompetensen i den stora gruppen av "övriga" tolkar som verkar i dag. Kompetensinventeringen skulle göras med ett certifieringsprov som dels identifierar kompetensnivå motsvarande SeQF-nivå 4, dels kan identifiera SeQF-nivå 3. Alla tolkuppdrag behöver inte ha samma kvalifikationsnivå som en grundutbildad tolk har. Men kompetensnivån i gruppen "övriga tolkar" varierar mycket och de flesta saknar dokumentation om sin kompetens. Att även identifiera och intyga nivå 3 vid kompetensinventeringen skulle därför ha stor betydelse för både tolkanvändare och tolkförmedlingar.

Att likt auktorisationsprovet ha en certifieringsmodell på SeQF-nivåerna 3 och 4 med en nationell legitimitet ger en stabilitet på marknaden och en möjlighet för tolkar att oavsett utbildningsväg få sin kompetens erkänd och fastställd. Eftersom certifieringsmodellen ska bedöma individens reella kompetens vid provtillfället kommer inte utbildningsvägen vara det väsentliga. Oavsett om individen gått en arbetsmarknadsutbildning, grundutbildningen, en tolkförmedlings internutbildning, en annan utbildning eller är självlärd kan certifieringsmodellen visa kompetensnivån. Tolken kan då få ett erkännande och kvalifikation om kompetenserna matchar de resultat av lärande för respektive nivå.

Genom certifieringsmodellen skulle steget in i branschen sannolikt bli lättare att ta. Den som funderar på att arbeta som tolk skulle genom certifieringsmodellen få en inblick i tolkens vardag och kunna prövas för sin lämplighet i yrket. Att söka sig till en grundutbildning är ett betydligt större steg för individen och kräver ett mycket tydligare ställningstagande. Att fånga fler intresserade och lämpade för yrket är mycket värt, även

om det innebär utbildning och komplettering för dem. Mycket pekar därför på att certifieringsmodellen skulle leda fler individer in i branschen än dagens system.

Certifieringsprovet skulle kunna utformas i en teoretisk och en praktisk del i två kompetensnivåer. Första delen tar sin utgångspunkt i de resultat av lärande som återfinns i SeQF-nivå 3. Den som klarar nivå 3 går direkt vidare till nivå 4, där resultaten av lärande återfinns i SeQF-nivå 4. Den som inte klarar nivå 3 går inte vidare. Detta skulle gälla för såväl det teoretiska som praktiska provet. Efter provet får den som har testat sig certifikat utifrån vilken nivå hon eller han har klarat. För nivå 3 ett intyg och för nivå 4 ett certifikat som motsvarar examensbeviset i *den sammanhållna grundutbildningen för kontakttolk*.

Figur 1. Certifieringsprovet med teoretisk och praktisk del.

Utbildningar som inte står under statlig tillsyn kan inte kvalitetssäkras genom Kammarkollegiets register, och de ligger utanför Myndigheten för yrkeshögskolans ansvarsområde. Verksamma tolkar utan formell utbildning kan visserligen ansöka om validering utifrån den sammanhållna grundutbildningen men det finns inte tillräckligt många anordnare som genomför validering och det är en lång och kostsam process. Långt ifrån alla tolkar som ansöker om validering kommer att få ett utbildningsbevis som uppger att denne har uppnått samma kvalifikation som de som genomfört utbildningen med godkänt resultat. Det är den här gruppen av tolkar som det något slarvigt refereras till som *"övriga tolkar"* som det föreligger ett stort behov av att kvalitetssäkra och dagens system för detta räcker inte till.⁸

2.6.1 Certifiering av språkbedömare och språkhandledare

Inom utbildning och auktorisation är det brist på språkhandledare och språkbedömare. I dag godkänner aktörerna språkbedömare och språkhandledare med olika utbildningsbakgrund och kompetensnivå. Vissa godkänner lägre kompetenser medan andra kräver högre, vissa kräver formella meriter medan andra bedömer reell kompetens.

Det behövs därför ett organ på nationell nivå där aktörer inom tolkområdet gemensamt formar kompetenskraven för kompetensbedömning och certifiering av språkhandledare och språkbedömare. Den reella kompetensen ska bedömas i ett testförfarande likt certifieringsmodellen och auktorisationsprovet, men kvalifikationsnivån bör ligga på SeQF-nivå 5–7 beroende på i vilket sammanhang språkbedömaren eller språkhandledaren ska arbeta.

2.6.2 Konsekvensanalys av certifieringen

Certifieringsmodellen liknar proven för körkort. Var och hur kompetensen byggts upp är mindre intressant, proven testar i stället en persons reella kompetens vid ett visst tillfälle. En utmaning blir innehållet i testerna, att de har en hög validitet och reliabilitet. Därför är det avgörande att arbetsgruppen består av deltagare med olika kompetenser, även utanför ämnesområdet. Exempel på kompetenser som behövs är frågekonstruktion och forskning om kunskap och kunskapsavläsning.

⁸ Översyn kontakttolk slutrapport, s. 12, 23 och 31 dnr MYH 2015/493

En viktig fråga är hur bedömningsarbetet i den praktiska delen av provet kan kvalitetssäkras. Det i sin tur aktualiserar frågan om vilka aktörer som ska få utföra arbetet och hur dessa kan kvalitetssäkras. Ytterligare en fråga är vilka språk som certifieringsmodellen skulle hantera till att börja med, eftersom det är en stor variation på tillgången av språkbedömare.

En inventering av tolkars kompetens genom certifieringsmodellen skulle skapa mer enhetlighet inom branschen. Individerna får en formell bekräftelse på sin kompetensnivå och vet därmed om hon eller han behöver kompetensutveckling och i så fall vilken. Användarna kan också på ett mer betryggande sätt beställa den tolkkompetens de för uppdraget behöver.

Efter en inventering av de verksamma tolkarna kommer det sannolikt finnas en grupp som inte klarar någon av nivåerna som provet testar. Här blir det viktigt att ta fram ett pedagogiskt informationsmaterial som uppmuntrar dessa personer till fortsatt kompetensutveckling.

Det är viktigt med en nationell certifieringsmodell som gör resultatet av lärandet transparent och nationellt likvärdigt. Certifieringsmodellen kan också användas för att kvalitetssäkra och bestämma nivån för exempelvis arbetsmarknadsutbildningar och tolkförmedlingarnas internutbildningar. Dessa ger i dag inte de kvalifikationer som är gångbara för viss upphandling, en högre nivåplacering i ersättningstrappan eller registrering i tolkregister.

2.6.3 Validering mot den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk

Det nuvarande arbetet med att validera personers kunskaper mot tolkutbildningen är en annan process än den som beskrivs i certifieringsmodellen. Det är tolkutbildningens resultat av lärande som bedömningen görs mot, men inom utbildningen gör man en mer omfattande kompetenskartläggning. Bedömningen görs mot samtliga kursmål. Validering inom utbildningen till kontakttolk kommer att verka parallellt med certifieringsmodell.

Kompetensinventeringen av verksamma tolkar kommer med stor sannolikhet visa att flera tolkar behöver kompletterande utbildning. Det är då nödvändigt att inom utbildningen ta hänsyn till den kompetens som redan finns och bara komplettera med det som behövs.

3 Yrkeskunnande och utbildning motsvarande resultat av lärande SeQF 3,4 och 5

Vi har definierat yrkeskunnande som kunskaper, färdigheter och kompetenser i enlighet med förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. Huvudkvalifikationerna är indelade i delkvalifikationer: tolkningskompetens, språkkompetens, samhällskompetens, interkulturell kompetens och generell kompetens. För SeQF 5 tillkommer delkvalifikationen tolkteoretisk kompetens. I bilaga 2, 3 och 4 finns hela kvalifikationen med delkvalifikationerna.

De förslag som redovisas nedan av formuleringar av resultat av lärande presenteras som ett grundunderlag för vidare diskussion med berörda aktörer. Kvalifikationerna kan komma att revideras ytterligare. Det är dessutom upp till anordnare att utfärda kvalifikationerna i de fall utbildningarna inte finns inom det offentliga utbildningssystemet, vilket i den här rapporten omfattar SeQF 3 och 4.

Tabell 1. Kvalifikation för samhällstolk (SeQF 3)

Kunna arbeta som samhällstolk mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer, i sammanhang där risken är låg för att rättssäkerheten eller patientsäkerheten hotas.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper i käll- och målspråk (SeQF 4) – kunskaper i terminologi, tolketik och tolknings-teknik – kunskaper om samhällets sociala funktioner, hälso- och sjukvård, rättsväsende, migrationsärenden, hbtq-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna använda och förstå facktermer och speciella fraser på källspråk och målspråk – kunna tillägna sig realiakunskaper och terminologi med hjälp av litteratur, internet, myndighets- och organisationskontakter – kunna tolka på minst två språk i tal och skrift samt tillämpa konsekutiv tolkning och använda hjälpmedel i givna situationer. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att genomföra tolkning i sammanhang där inga beslut fattas som berör rättssäkerhet och patientsäkerhet – utifrån god tolksed utföra tolkuppdrag, med förmåga till samarbete och ett etiskt förhållningssätt.

3.1 Tolk i talade språk och certifiering SeQF 4

Tabell 2. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 4)

Självständigt kunna arbeta som tolk i talade språk på ett effektivt och rättssäkert sätt mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – övergripande och specialiserade kunskaper i käll- och målspråk (SeQF 5) – fördjupade terminologikunskaper – fördjupade kunskaper i tolketik och tolkningsteknik – fördjupade kunskaper om socialförsäkringar, arbetsmarknad, utbildning, sjukvård, rättsväsende, asyl- och migrationsärenden, hbtq-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna använda och förstå facktermer och speciella fraser på källspråk och målspråk – kunna fortlöpande förkovra sig i realia och terminologi med hjälp av litteratur, internet, myndighets- och organisationskontakter – kunna tillämpa olika tolkningstekniker och metoder, samt anpassa dessa till vanliga situationer – kunna hantera och söka lösningar på problem som uppstår under tolkningen. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att genomföra en effektiv och rättssäker tolkning i vanliga sammanhang för en tolk som behärskar minst två språk i tal och skrift – utifrån god tolksed självständigt och uthålligt utföra tolkuppdrag under skiftande förhållanden, med förmåga att samarbeta och hantera etiska dilemman.

3.2 Yrkehögskoleutbildning SeQF 5

Tolkens yrkeskunnska definieras i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser i enlighet med den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF. Kvalifikationen Kontakttolk är indelad i sex delkvalifikationer: tolkningskompetens, tolkteoretisk kompetens, språkkompetens, samhällskompetens, interkulturell kompetens och generell kompetens.

Tabell 3. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 5)

Självständigt kunna planera och genomföra uppdrag som tolk på ett effektivt och rättsäkert sätt mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – övergripande och specialiserade kunskaper i käll- och målspråk – specialiserade kunskaper för att beskriva tolkad interaktion ur olika tolkningsteoretiska perspektiv – specialiserade kunskaper i tolketik och tolkningsteknik – specialiserade realiakunskaper om samhällets sociala funktioner, hälso- och sjukvård, psykiatri, juridik och rättsväsende, asyl- och migrationsärenden, hbtq-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna förstå och använda facktermer och speciella fraser inom samhällsområden på källspråk- och målspråk – kunna fortlöpande förkovra sig i realia och terminologi med hjälp av litteratur, internet och kontakter med myndigheter och organisationer – kunna tillämpa olika tolkningstekniker och metoder, samt anpassa dessa till varierande och ibland oförutsägbara situationer och problemställningar – kunna kommunicera fakta och förslag till lösningar på specifika problem och utmaningar som kan uppstå i anslutning till tolkad interaktion på käll- och målspråk. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att genomföra en effektiv och rättssäker tolkning i vanliga sammanhang för en tolk som behärskar minst två språk i tal och skrift – utifrån god tolksed, självständigt och uthålligt utföra tolkuppdrag under varierande förhållanden, med förmåga att samarbeta och att hantera etiska dilemman.

4 Utgångspunkter och förutsättningar för kvalitetssäkring av utbildningar och kompetens

4.1 Benämningar och klassificeringar av tolk

Det förekommer olika benämningar på och kategoriseringar av tolkar. Det finns en bred uppfattning om att det råder en stor begreppsförvirring, med så många olika benämningar av tolk. De enda officiella titlarna, som även är skyddade, är *auktoriserad tolk*, *auktoriserad rättstolk* och *auktoriserad sjukvårdstolk*. Dessutom används inofficiellt *grundutbildad tolk* och *GU-tolk* som refererar till tolkar som med godkänt resultat genomfört den sammanhållna grundutbildningen som MYH fördelar statsbidrag till och har tillsyn över.

De tolkar som inte är auktoriserade eller är formellt utbildade ingår i gruppen *övriga tolkar*. I den gruppen finns exempelvis tolkar med flerårig yrkeslivserfarenhet, tolkar som genomfört enstaka uppdrag, tolkar som genomgått Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning och tolkar som gått enstaka kurser. I gruppen *övriga tolkar* hamnar den övervägande majoriteten av alla som arbetar som tolkar i Sverige.

MYH har efter samtal med företrädare för området funnit att man för att få kalla sig tolk bör ha en kvalifikationsnivå på minst SeQF 4 som motsvarar nivån för den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk.

En framtida klassificering kan då se ut så här:

- SeQF 3 Samhällstolk
- SeQF 4 Tolk med godkänd utbildning MYH/folkbildningen
- SeQF 5 Tolk med yrkeshögskoleexamen
- SeQF 6–7 Tolk med högskoleexamen

Auktoriserad tolk, auktoriserad rättstolk eller auktoriserad sjukvårdstolk har i dag inte någon SeQF-nivå men bör vara på nivå 5 eller 6. Myndigheten för yrkeshögskolan har i ett remissvar till Kammarkollegiet om tolkregistret påpekat att det på sikt bör utformas efter SeQF.⁹

Klassificeringen går att sammanfatta i tre delar:

1. samhällstolk
2. utbildad tolk
3. auktoriserad tolk

En tydligare klassificering utifrån kompetensnivåer kan underlätta för dem som anlitar tolkar att resurssätta och anpassa behovet av tolkkompetens med utgångspunkt i organisationsstrukturen och utformningen av regelverk kring upphandlingsförfarandet.

4.2 Styrdokument

För att kunna skapa förutsättningar för en mer flexibel utbildning och kvalitetssäkring av längre utbildningar med stöd av SeQF-modellen behövs nationella behörighetskrav. Dessutom behöver utbildningen lärandemål, utbildningsplaner och kursplaner, samt tillsyn och kvalitetsgranskning.

Det finns ett stort behov av att kvalitetssäkra utbildningar och tolkar för att tolkkompetensen ska kunna användas effektivt. Även i Tolk- och översättarinstitutets rapport lyfts nödvändigheten av kvalitetssäkring fram som en viktig komponent för

⁹ Myndigheten för yrkeshögskolans remissvar över Kammarkollegiets föreskrifter angående register över utbildade tolkar MYH 2015/4600.

säkerställande av en utbildnings kvalitet och för de utbildades kompetens.¹⁰ Detta kommer att underlätta för tolkanvändare att bedöma vilken kvalifikation som behövs för olika tolkningsuppdrag och därmed effektivt nyttja resurser oavsett om de är egna eller upphandlade. Det är nu svårt att utöva tillsyn och kvalitetsgranskning eftersom TolKF om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk i huvudsak reglerar fördelningen av statsbidrag. Regelverket och det delade ansvaret för tolkutbildningarna inom folkbildningen begränsar MYH:s möjligheter att genomföra tillsyn och kvalitetsgranskning.

I dag kartläggs tolkarnas kompetens genom validering men det går att nå betydligt fler genom den flexibla utbildningsstruktur vi presenterar och inrättandet av en certifieringsmodell som står under statlig tillsyn. Men det krävs också att det finns system för att följa upp tolkarnas kompetens. För närvarande har bara de auktoriserade tolkarna ett uppföljningssystem, med förnyelse av auktorisationen vart femte år.

4.3 Studiedokumentation och uppföljning

Kammarkollegiet har ett registeransvar för auktoriserade och utbildade tolkar men har enbart ett tillsynsansvar för de auktoriserade tolkarna. Det finns således ingen som har ett tillsynsansvar för de övriga tolkarna som återfinns i registret, som bland annat utgörs av de som genomfört den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk eller genomgått en validering och fått ett utbildningsbevis. Det är också ett frivilligt register som inte täcker samtliga tolkar som utbildats sedan den nya utbildningen infördes 2006.

I dagens system med den sammanhållna grundutbildningen finns inte en tillfredsställande dokumentation av de studerandes resultat.

För studerande på yrkeshögskoleutbildningar samt konst- och kulturutbildningar ska Myndigheten för yrkeshögskolan svara för ett register över uppgifter om de studerande samt deras studieresultat, betyg, examina, intyg och utbildningsbevis.¹¹ Myndigheten har inget sådant registeransvar för tolkutbildningar och har inte uppgifter på personnivå för samtliga deltagare på utbildningarna till kontakttolk. Den uppgift som myndigheten begär in är vilka deltagare som slutfört kontakttolkutbildning med godkänt resultat (namn och personnummer).¹² Däremot har myndigheten inga uppgifter om studieresultat för de olika delkurserna på utbildningen och inga studieresultat för de som inte slutfört utbildningen med godkänt resultat.

Vi kan därför inte beräkna hur många av de som påbörjat utbildningen som också slutfört den med godkänt resultat. För närvarande beräknar myndigheten denna andel genom att jämföra antalet som slutfört utbildningen med godkänt resultat med antalet som påbörjat utbildningen ett eller två år tidigare (beroende på utbildningslängd). En sådan beräkning tar inte hänsyn till att deltagare kan ha gått in och ut ur utbildningen. Om kontakttolkutbildningen blev en yrkeshögskoleutbildning skulle uppgifter om deltagarna finnas på personnivå. Det skulle möjliggöra mer tillförlitlig statistik om resultat i form av andel som slutför utbildningen med godkänt resultat. Det skulle även ge möjligheter för andra typer av statistik och uppföljning, till exempel statistik om deltagarnas ålder, utbildningsbakgrund och inrikes och utrikes födda. Vi skulle också kunna följa deltagarnas etablering och sysselsättning via registeruppgifter från Statistiska centralbyrån.

En yrkeshögskoleutbildning ger ytterligare ett kvalitetssäkringsverktyg, även om målet bör vara att samtliga kvalificerade tolkar ska vara registrerade i Kammarkollegiets tolkregister.

¹⁰ Tolkutbildning i Sverige Ett kritiskt vägval Tolk- och översättarinstitutet, Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet föreståndare Ingrid Almqvist

¹¹ Förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan (MYHF).

¹² Detta i enlighet med 8 § förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk (TolkF).

5 Ekonomiska villkor och ekonomiska konsekvenser

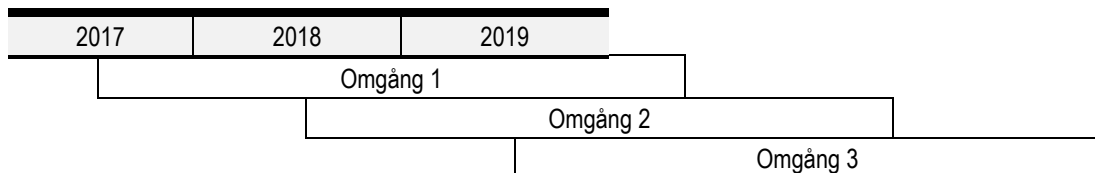
5.1 Yrkeshögskoleutbildning

En yrkeshögskoleutbildning till tolk kommer att ha hög lärartäthet och mindre studiegrupper och vissa kostnader för utrustning och material. Kostnaderna för en tvåårig utbildning på helfart om 400 yrkeshögskolepoäng med praktik och 30 deltagare beräknas bli högre än grundbidraget som är på 54 000 kronor. Ytterligare statsbidrag kan tillkomma beroende på kostnadsdrivande faktorer i utbildningen. I det här fallet kan det bli aktuellt med utbildningsspecifik utrustning, mindre grupper, ökat antal handledartimmar, delvis individuellt upplägg och enskild undervisning.¹³ Utbildningen bör hamna i en schablon motsvarande C–E beroende på innehåll och upplägg och graden av medfinansiering. Det genomsnittliga utbetalda statsbidraget per årsplats inom yrkeshögskolan år 2015 låg på 62 200 kronor per plats, vilket motsvarar schablon C. Nedan följer ett exempel på en uträkning på kostnader för fem nya omgångar per utbildning tre år framöver.

Utgångspunkter

- Fem omgångar med 35 platser vardera som startar till hösten varje år. Utbildningarna bedrivs som heltidsutbildningar.
- Schablon för statsbidrag: statliga medel per årsplats för yrkeshögskolan för 2015 var 62 200 kronor (kan tillkomma annan medfinansiering).
- Start av utbildningsomgång 1: hösten 2017, start av utbildningsomgång 2: hösten 2018, start av utbildningsomgång 1 på nytt beslut eller omgång 3: hösten 2019.
- Vi har inte tagit hänsyn till inställda omgångar, tomma platser och avhopp.

Schematisk bild över omgångarna om utbildningarna är två år långa:

Figur 2. Bild över omgångarna om utbildningarna är 2 år långa.

Beräkning

Kostnad 2017: 0,5 år x 5 omgångar x 35 platser x 62 200 kr = 5 442 500 kr

Kostnad 2018: (1 år + 0,5 år) x (5 omgångar x 35 platser x 62 200 kr) = 16 327 500 kr

Kostnad 2019: (1 år + 1 år + 0,5 år) x (5 omgångar x 35 platser x 62 200 kr) = 27 212 500 kr

Yrkeshögskoleutbildningar kan på sikt finansieras genom att delar av nuvarande anslag inom TolkF flyttas. En del av anslaget för den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk kan flyttas till tolkutbildningen inom yrkeshögskolan. Yrkeshögskoleutbildningar bör ha högre anslag för tolkutbildning än inom folkbildningen.

Finansieringen av den sammanhållna grundutbildningen i dess nuvarande form bör fhasas ut, men de närmaste åren är det viktigt att den finns kvar för att tillvarata och utveckla

¹³ https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Informationsmaterial/anvisningar_YH_2016.pdf

kompetens i ett övergångsskede och verka som ett integrationsverktyg. Inom utbildningen bedrivs också en betydande kompetenskartläggning av verksamma tolkar som måste hanteras eftersom efterfrågan på kompetenskartläggning är stor. Finansiering genom TolKF bör på sikt främst inrikta sig på utbildning inom mindre frekventa tolkspråk, kompletteringskurser efter anvisning genom certifieringsprov och kurser för fördjupning och fortbildning och för blivande studerande.

5.2 Kort individanpassad tolkutbildning

Kostnaderna för den anpassade tolkutbildningen bör inte överstiga kostnaderna i nuvarande anslag. Redan i dag finns möjligheten att ansöka om statsbidrag för kompletterings- och fördjupningskurser för verksamma tolkar, och det finns schabloner för finansiering av dessa. Man kan också anpassa den sammanhållna grundutbildningens struktur för ändamålet, vilket inte bör medföra större merkostnader eftersom anordnarna kan ansöka om statsbidrag för grupper i utbildning med enbart två deltagare.¹⁴

5.3 Certifiering

Kostnaderna för certifiering är svåra att bedöma. Eftersom provet bör efterlikna delar av Kammarkollegiets auktorisationsprov går det att jämföra med kostnaderna för det. Den myndighet som får ansvaret för att utveckla och ha tillsyn över ett certifieringsprov bör utreda kostnaderna. Det finns i dag en för de som ansöker om validering inom sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk samt för auktorisation. En liknande modell med både avgifter och statliga medel bör utarbetas.

¹⁴ Villkor för statsbidrag till grundutbildning kontakttolk MYH 2016/1255.

6 Myndigheten för yrkeshögskolans bedömningar och förslag

De bedömningar och förslag som myndigheten redovisar i denna slutrapport av uppdraget bygger dels på den delrapportering som lämnades den 25 februari 2016, dels på de slutsatser och överväganden som vi redovisar här.

Dessa bedömningar ligger till grund för förslagen:

- Det behövs insatser på både kort och lång sikt för att kunna tillgodose behovet av tolkar i talade språk, insatserna ska öka antalet tolkar och öka tolkars kompetens.
- För att få fler tolkar bedömer myndigheten det mest effektivt på kort sikt att skapa bättre möjligheter till synliggörande av tolkkompetens. En övervägande majoritet av alla som arbetar som tolkar i Sverige har inte en formell utbildning. Vi bedömer att validering och certifiering av tolkkompetens med stöd av den svenska referensramen för kvalifikationer är funktionella verktyg för att dokumentera tolkkompetens.
- Det behövs kortare utbildningar, kurser, för att redan verksamma tolkar ska kunna komplettera sitt yrkeskunnande med relevant utbildning och utveckla sin kompetens. En sådan utbildning kan inrymmas i nuvarande regelverk, förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk.
- Det saknas en tydlig formell styrning av utbildningarna till tolk exempelvis vad gäller resultat av lärande och kvalitetssäkring. Olika aktörer bedriver olika typer av tolkutbildningar. De olika utbildningsvägarna gör att potentiella studerande och även tolkanvändare har svårt att orientera sig och värdera de olika utbildningsvägarnas relevans och legitimitet.
- Genom införandet av en ny eftergymnasial utbildning med en tydlig yrkesinriktning mot tolk bedöms behovet av kvalificerade tolkar bättre kunna tillgodoses. En längre utbildning ger förutsättningar att öka tolkkompetensen genom bland annat färdighetsträning och ett stärkt ämnesinnehåll i utbildningen. Detta bidrar även till en ökad legitimitet och status för tolkyrket. En eftergymnasial yrkesinriktad utbildning bedöms även stärka förutsättningarna för att fler ska klara av auktorisationsprovet för tolkar. Myndigheten bedömer att en ny längre utbildning till tolk lämpligen kan inrymmas inom yrkeshögskolan och att nuvarande sammanhållna grundutbildningen fasas ut.
- Vi bedömer också att det behövs en utbildning inom högskolan för att säkerställa att forskning bedrivs och att ny kunskap tas fram inom tolkområdet. Detta gagnar även andra tolkutbildningar.
- Om tolkutbildning ingår i yrkeshögskolan kan arbetsgivare och offentliga aktörer upphandla uppdragsutbildning hos yrkeshögskoleanordnare. Uppdragsutbildningen kan omfatta delar av eller hela utbildningar. Men uppdragsutbildningen får inte negativt påverka en utbildning inom yrkeshögskolan eller de studerande i en sådan utbildning.

MYH:s samlade bedömning är att tolkutbildningarna behöver en starkare statlig styrning med en statlig myndighet som har det samlande ansvaret för dessa. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk är visserligen statsbidragsfinansierad eftergymnasial utbildning men saknar tillräcklig statlig styrning då förordningen (2012:140, TolKF) är skriven för utbildning inom folkbildningen som är målstyrd och inte regelstyrd.¹⁵

¹⁵ <http://www.folkbildningsradet.se/Folkbildning/Vad-ar-folkbildning/>

En myndighet med ett samlat ansvar skulle bidra till en effektivare användning av statliga medel, stärka kvalitetssäkringen av och legitimiteten för utbildningarna. Det är rimligt att Myndigheten för yrkeshögskolan får det samlade ansvaret under förutsättning att en längre eftergymnasial tolkutbildning kommer att ingå i yrkeshögskolan. Inordnas inte utbildningen inom yrkeshögskolan bör en annan statlig myndighet ha det samlade ansvaret för tolkutbildningar som motsvarar nivå 4 och 5 i referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande och ta över MYH:s uppdrag som det är formulerat i dag.

Utifrån bedömningarna har myndigheten tre förslag:

1. Införande av en längre eftergymnasial yrkesutbildning till tolk i talade språk som ingår i yrkeshögskolan.
2. Införande av en kort modulbaserad tolkutbildning som innehåller kurser som är anpassade efter individers behov. Utbildningen kan regleras inom nuvarande förordning (2012:140) om statsbidrag till viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk.
3. Införande av certifiering av tolkkompetens som ger en legitimitet på tolkmarknaden och en möjlighet för individen att oavsett utbildningsväg få sin kompetens erkänd och fastställd.

Det behövs en djupare utredning för att belysa konsekvenser av förslagen ovan på kort och lång sikt, bland annat ändringar i regelverket, ekonomiska och andra konsekvenser för aktörer och intressenter.

Bilaga 1. Yrkeshögskoleutbildning till tolk i talade språk

Yrkeshögskoleutbildning till tolk i talade språk

Utbildning	Tolk i talade språk
Studielängd	2/1,5 år
Studieform	Bunden/distans
Studietakt	100 procent
Yrkeshögskolepoäng	400/300 YHP
Examen	Yrkeshögskoleexamen
SeQF	Nivå 5
Behörighet enligt SFS 2009:130	<p>1 § Behörig att antas till utbildningen är den som</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avlagt en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning, 2. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 1, 3. är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till motsvarande utbildning, eller 4. genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. <p>Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om kraven i första stycket 2. Förordning (2011:110).</p> <p>2 § Den som har annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska ska ha de kunskaper i svenska som behövs.</p> <p>3 § För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 och 2 §§ ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper. Om det finns särskilda skäl får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet och andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.</p> <p>Utöver krav på kunskaper får det även ställas villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. Förordning (2016:155).</p> <p>3 a § Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om krav på särskilda förkunskaper och villkor när det gäller utbildningar med inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll. Förordning (2016:155).</p> <p>4 § Behörig att antas till utbildningen är, trots vad som anges i 1-3 §§, även den som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för. Högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning får avsättas för sådana sökande. Förordning (2014:1098).</p>
Ämnesområde	Ämnesinnehåll
3.1 Tolkyrket - en introduktion	<p>Introduktion till utbildningen</p> <p>Samhällets tolkservice och dess organisation samt vidareutbildning och auktorisation av tolkar</p> <p>Att vara tolk</p> <p>Introduktion till språk och kommunikation – tolkningsprocessen</p> <p>Introduktion till etik</p> <p>Introduktion till tolkningsteknik samt speciella tolkningssituationer, tolkning för barn</p>

	Den egna kunskapsutvecklingen Introduktion till tolkningsmetoder Gruppdynamik och kommunikation Allmän översikt, offentlig förvaltning Att inom området tolka för HBTQ-personer Praktiska moment som tolkningsövningar, memoreringsövningar, terminologiöversättningar
Samhällskunskap	Det svenska samhällets styrning på lokal, regional, nationell och EU-nivå samt det demokratiska systemet i Sverige och hur man kan delta och påverka Individen och familjen i samhället Socialförsäkringen Socialtjänsten Utbildning Arbetsmarknad och anställning Skatter Pensioner och pensionärer Rollspelsövningar inom relevanta områden Speciella tolkningssituationer, tolkning för barn Välfärdssamhället och individen - jämförelse med andra samhällssystem Den offentliga förvaltningen Funktionsnedsättningar Att inom området tolka för HBTQ-personer
Hälso- och sjukvård	Hälso- och sjukvårdens organisation och ansvarsområden Hälsokontroller samt vanliga undersökningsmetoder Människans livscykel Grundläggande anatomi och sjukvårdslära Vanliga behandlingsmetoder och läkemedel Habilitering och rehabilitering Tolkning för barn i sjukvården Frågor och påståenden inom sjukvården Rollspelsövningar inom relevanta områden Speciella tolkningssituationer, tolkning för barn Yrken inom sjukvården Folkhälsa och folksjukdomar Att inom området tolka för HBTQ-personer
Juridik	Det svenska rättssystemets uppbyggnad Rättsväsendet Processrättens grunder Brott och straff Sekretessfrågor Jävsfrågor Individen och lagen Konsumenträtt samt företagsformer Rollspelsövningar inom relevanta områden Tolkning för barn hos polisen Att inom området tolka för HBTQ-personer Juridik för tolkar, påbyggnad
Psykiatri	Psykisk ohälsa Olika behandlingsformer, det psykiatriska samtalet Barn- och ungdomspsykiatri Kris och trauma för tolkar Stresshantering för tolkar Utredningar och diagnoser Att inom området tolka för utsatta personer

Migration	<p>Migrationsprocessen Asylprocessen Tillstånds- och medborgarskapsärenden Mottagande och integration Tolkning för barn i asylprocessen HBTQ-frågor i samband med asyl och migration Rollspelsövningar inom relevanta områden Speciella tolkningssituationer, tolkning för barn Tolken arbete med digitala resurser som verktyg</p>
Språkfärdighet i tolkspråken	<p>Stimulera språkintresse och reflektion kring språkets roll för identiteten Språksociologi Ordkunskap Språkvård, språkriktighet i tal och skrift Repetition</p>
Tolketik och tolkteknik	<p>Tillämpa god tolksed Lagstiftning som reglerar tolkens arbete Fördjupade kunskaper om tolkningstekniker Situationsanpassad tolkning Speciella tolkningssituationer, tolkning för barn Distanstolkning: videotolkning Distanstolkning: telefontolkning Tolkning med tekniska hjälpmedel samt översättningsvetenskap</p>
Interkulturell kommunikation	<p>Förhållandet mellan språk, kommunikation och kultur ur ett flerkulturellt och språkvetenskapligt perspektiv Språksituationen i Sverige och svenska språkets ställning i världen ur ett språkvetenskapligt och flerkulturellt perspektiv Det sociala och kulturella sammanhangets påverkan på översättning och tolkning</p>
Examensarbete	<p>Tolkningsteori Olika teoretiska perspektiv på tolkning Metodiska och analytiska implikationer av olika perspektiv på tolkning Metaspråkliga termer i beskrivningar av tolkad interaktion Analys av tolkprocessen Metod och tematik inom tolkforskningens område Jämförelse mellan muntlig och skriftlig kommunikation ur ett språkvetenskapligt perspektiv Centrala frågeställningar inom översättningens och tolkningens område Inför examensarbetet: Söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning inom översättningsvetenskapen Examensarbete Redovisning av examensarbetet och opposition</p>
Lärande i arbete (LIA)	<p>Praktik inom varje ämnesområde fördelat över hela studieperioden</p>

Bilaga 2. Kvalifikation för samhällstolk (SeQF 3)

Samhällstolkens yrkeskunnande har definierats i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser i enlighet med den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF. Kvalifikationen samhällstolk är indelad i fem delkvalifikationer: tolkningskompetens, språkkompetens, samhällskompetens, interkulturell kompetens och generell kompetens.

Tabell 4. Kvalifikation för samhällstolk (SeQF 3)

Kunna arbeta som samhällstolk mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer, i sammanhang där det är liten risk för att rättssäkerheten eller patientsäkerheten hotas.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – Fördjupade kunskaper i käll- och målspråk (SeQF 4) – Kunskaper i terminologi, tolketik och tolkningsteknik – Realiakunskaper om samhällets sociala funktioner, hälso-/sjukvård, rättsväsende, migrationsärenden, HBTQ-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – Kunna använda och förstå facktermer och speciella fraser inom samhällsområden på käll- och målspråk – Kunna tillägna sig realiakunskaper och terminologi med hjälp av litteratur, internet, myndighets- och organisationskontakter – Kunna tolka på minst två språk i tal och skrift samt tillämpa konsekutiv tolkning och använda hjälpmedel i givna situationer. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ansvara för att genomföra tolkning i sammanhang där inga beslut fattas avseende rättssäkerhet och/eller patientsäkerhet – Utifrån god tolksed, utföra tolkuppdrag under givna förhållanden, med förmåga till samarbete och ett etiskt förhållningssätt.

Tabell 5. Delkvalifikation för tolkningskompetens (SeQF 3)

Utifrån god tolksed tillämpa konsekutiv tolkning och hjälpmedel i arbetet som samhällstolk.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – kunskaper om tolketik och rollen som tolk utifrån god tolksed – kunskap om rätten till tolk i förekommande sammanhang – kunskaper om tolkningstekniker som anteckningsteknik användande av språkhjälpmedel, avbrytningsteknik, frågeteknik, repliklängd och vanliga utmaningar inom tolkning – kunskaper om konsekutiv tolkningsmetod – kunskaper om hur tolkning kan anpassas till situationen: tolkning för barn, telefon- och videotolkning, simultantolkning, visknings-tolkning m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna tillämpa konsekutiv tolkning – kunna välja och använda olika tekniker och hjälpmedel för att lösa arbetsuppgiften – kunna förhålla sig på ett rättssäkert och etiskt sätt i givna tolknings-situationer. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för tolkning i sammanhang där inga beslut fattas som inverkar på rättssäkerhet eller patientsäkerhet och inse gränsen för sin tolkkompetens – med iakttagande av etiskt och rättssäkert förhållningssätt, tekniskt utföra tolkningen under förutsägbara förhållanden genom att tillämpa konsekutiv tolkning – värdera egna tolkningsuppdrag för att kunna se möjligheter till förbättringar.

Tabell 6. Delkvalifikation för språkkompetens (SeQF 4)

Självständigt kommunicera på och översätta mellan minst två språk i tal och skrift.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper i käll- och målspråk, däribland ordförråd, fraser, idiomatiska uttryck och språkbruk i olika socialgrupper och bland personer med olika bildningsnivå. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna översätta mellan käll- och målspråk samt välja relevanta termer, fraser och idiomatiska uttryck – kunna använda käll- och målspråk för att skapa kommunikation med parter med olika bildningsnivå och språkbruk. 	<ul style="list-style-type: none"> – självständigt kommunicera och översätta på arbets-språken (svenska plus minst ett främmande språk) i tal och skrift, och då kunna utnyttja ordförråd, fraser och uttryck – kunna anpassa arbetsspråken (kontrastivt perspektiv) för att skapa begriplig kommunikation mellan parterna.

Tabell 7. Samhällskompetens (SeQF 3)

Kunna orientera sig i samhällets organisation och kommunicera med myndigheter, serviceorgan och organisationer inom områdena migration, hälso- och sjukvård samt socialtjänst.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – kunskaper om rättigheter och skyldigheter för svenska medborgare och immigranter och asylsökande i det svenska samhället – kunskaper om terminologi, fakta, ansvarsområden och procedurer inom hälso- och sjukvård, migration, socialförsäkring, utbildningsväsende, arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna orientera sig bland myndigheter, serviceorgan och organisationer – kunna använda termer och ämneskunskaper för att kommunicera med företrädare för hälso- och sjukvård, migrationsmyndigheter, socialförsäkring, utbildningsväsende, arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att välja relevant instans i det svenska samhället i förhållande till ett givet behov, – förmåga att beskriva likheter och skillnader mellan det svenska samhället och andra samhällen.

Tabell 8. Delkvalifikation för interkulturell kompetens (SeQF 3)

Förstå olikheter i kulturell bakgrund, religion, etnicitet, och uppfattningar om jämställdhet, funktionsnedsättningar och sexuell läggning. Kunna värna sin egen och andras integritet och lika värde i interpersonell kommunikation.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – kunskaper om det svenska samhällets kultur och syn på frågor om jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättningar och sexuell läggning – motsvarande kunskaper i minst ett annat lands eller en folkgrupps kultur. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna översätta mellan olika kulturella kontexter och hantera kommunikationsuppgifter med hänsyn till kulturella skillnader – kunna förstå de lagar och värderingar om jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättningar och hbtq-frågor som gäller i Sverige. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att kommunicera i språk och handling utifrån interkulturell förståelse och respekt – förmåga att känna igen olika kulturella sammanhang och anpassa situationen för att möjliggöra kommunikation mellan individer med olika bakgrund och förutsättningar.

Tabell 9. Delkvalifikation för generell kompetens (SeQF 3)

Med integritet och samarbetsförmåga kunna hantera situationer som uppstår i kommunikation mellan människor, samt förmåga att via olika medier inhämta information och tillägna sig nytt lärande.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – kunskaper om internet, datoranvändning samt källor till information och terminologi – kunskaper om studieteknik, anteckningsteknik m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna välja och använda källor som litteratur, internet, myndighets- och organisationskontakter m.m. för att tillägna sig fackkunskaper och terminologi – kunna samarbeta fokuserat med personer som har olika bakgrund, förutsättningar och värderingar – kunna behålla och värna integritet i sammanhang som kan upplevas som intima och känsliga för den som behöver ens tjänster. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att tillägna sig ny kunskap som förberedelse inför uppdrag och hantera sekretessbelagd information – förmåga att med integritet, samarbete och koncentration delta i olika arbetssituationer tillsammans med andra.

Bilaga 3. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 4)

Tolkens yrkeskunnande definieras i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser i enlighet med den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF. Kvalifikationen tolk i talade språk är indelad i fem delkvalifikationer: tolkningskompetens, språkkompetens, samhällskompetens, interkulturell kompetens och generell kompetens.

Tabell 10. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 4)

Självständigt kunna arbeta som tolk på ett effektivt och rättssäkert sätt mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – övergripande och specialiserade kunskaper i källspråk och målspråk (SeQF 5) – fördjupade terminologikunskaper – fördjupade kunskaper i tolketik och tolkningsteknik – fördjupade kunskaper om socialförsäkringar, arbetsmarknad, utbildning, sjukvård, rättsväsende, asyl- och migrationsärenden, hbtq-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna använda och förstå facktermer och speciella fraser inom förekommande samhällsområden på källspråk och målspråk – kunna fortlöpande förkovra sig i realia och terminologi med hjälp av litteratur, internet och kontakter med myndigheter och organisationer – kunna tillämpa olika tolkningstekniker och metoder, samt anpassa dessa till vanliga tolkningssituationer – kunna hantera och söka lösningar på problem som uppstår under tolkningen. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att genomföra en effektiv och rättssäker tolkning i vanliga sammanhang för en tolk som behärskar minst två språk i tal och skrift – utifrån god tolksed, självständigt och uthålligt utföra tolkuppdrag under skiftande förhållanden, med förmåga att samarbeta och hantera etiska dilemman.

Tabell 11. Delkvalifikation för tolkningskompetens (SeQF 4)

Utifrån god tolksed tillämpa och anpassa tolkningstekniker och metoder i arbetet som professionell tolk i talade språk.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper om tolketik och rollen som tolk utifrån god tolksed – kunskap om lagstiftning som reglerar rätten till tolk – fördjupade kunskaper om tolkningstekniker som anteckningsteknik, användning av språkhjälpmedel, avbrytningsteknik, frågeteknik, repliklängd och vanliga utmaningar inom tolkning – fördjupade kunskaper om konsekutiv tolkningsmetod – kunskap om metoderna resumé-, och simultantolkning – fördjupade kunskaper om hur tolkning kan situationsanpassas: tolkning för barn, tolkning i exceptionella situationer, telefon- och videotolkning, viskningstolkning m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna förhålla sig på ett rättssäkert och etiskt korrekt sätt i tolksituationer – kunna tillämpa metoder som konsekutiv tolkning för att lösa vanliga arbetsuppgifter – kunna anpassa användningen av olika tekniker och metoder för att lösa svårigheter som uppstår under tolkning. 	<ul style="list-style-type: none"> – på ett självständigt och effektivt sätt använda sig av kunskaper och metoder i vanliga tolkningssammanhang – ta ansvar för tolkningens genomförande och inse gränsen för sin tolkkompetens – med iakttagande av ett för tolkar etiskt och rättssäkert förhållningsätt, tekniskt utföra tolkningen under varierande förhållanden genom att tillämpa olika tolkningsstrategier – följa upp och utvärdera egna tolkningsuppdrag för att identifiera möjlighet till förbättringar.

Tabell 12. Delkvalifikation för språkkompetens (SeQF 5)

Självständigt och effektivt kommunicera på och översätta mellan minst två språk i tal och skrift.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper i källspråk och målspråk, däribland ordförråd, fraser, idiomatiska uttryck och språkbruk bland personer ur olika socialgrupper och med olika utbildningsnivå. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna lösa språkliga problem vid översättning mellan källspråk och målspråk, exempelvis termer, fraser och idiomatiska uttryck samt morfologi – kunna använda och anpassa källspråk och målspråk för att skapa kommunikation mellan parter som har vitt skilda bildningsnivåer och språkbruk. 	<ul style="list-style-type: none"> – behärska arbets-språken (svenska plus minst ett främmande språk) i tal och skrift, däribland ordförråd och idiomatik, för översättning och kommunikation – förmåga att jämföra arbets-språken för att skapa begriplig kommunikation.

Tabell 13. Delkvalifikation för samhällskompetens (SeQF 4)

Utifrån individens rättigheter och skyldigheter, obehindrat kunna orientera sig och kommunicera med myndigheter, serviceorgan och organisationer inom områdena asyl, migration, juridik, sjukvård och socialtjänst.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper om rättigheter och skyldigheter för såväl svenska som utländska medborgare samt asylsökande i det svenska samhället – fördjupade ämnes- och terminologikunskaper inom rättsväsende, sjukvård, migration, socialförsäkring, utbildningsväsende, arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna orientera sig bland relevanta myndigheter, serviceorgan och organisationer – kunna använda facktermer och ämneskunskaper för att obehindrat kommunicera med företrädare för rättsväsende, sjukvård, migration, socialförsäkring, utbildningsväsende, arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – förmåga att orientera sig i det svenska samhället genom att välja rätt instans i förhållande till behov – förmåga att jämföra och beskriva likheter och skillnader i uppgifterna för myndigheter och serviceorgan mellan det svenska samhället och andra samhällen.

Tabell 14. Delkvalifikation för interkulturell kompetens (SeQF 4)

Hantera olikheter i kulturell bakgrund, religion, etnicitet och uppfattningar om jämställd, funktionsnedsättningar och sexuell läggning på ett etiskt korrekt sätt, samt värna om sin egen och andras integritet och lika värde i kommunikationen.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper om det svenska samhällets kultur och syn på jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättningar och sexuell läggning – motsvarande fördjupade kunskaper i minst ett annat lands eller en annan folkgrupps kultur. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna översätta mellan olika kulturella sammanhang och hantera kommunikationsproblem som grundar sig i kulturella skillnader – kunna tillämpa svenska lagar och regler om jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättningar och hbtq-frågor. 	<ul style="list-style-type: none"> – förmåga att tyda olika kulturella sammanhang och översätta mellan dem för att möjliggöra kommunikation mellan individer med olika bakgrund och förutsättningar – förmåga att i språk och handling kommunicera utifrån interkulturell förståelse och respekt.

Tabell 15. Delkvalifikation för generell kompetens (SeQF 4)

Med uthållighet, koncentrationsförmåga, integritet och samarbetsförmåga kunna överbygga hinder som uppstår i kommunikation mellan människor, samt förmåga att via olika medier inhämta information och tillägna sig nytt lärande.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper om internet, användning av tekniska hjälpmedel, förmåga att hitta trovärdiga källor till information och terminologi – fördjupade kunskaper om studieteknik, olika anteckningstekniker m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna fortlöpande förkovra sig i fackkunskaper och terminologi med hjälp av litteratur, internet och kontakter med myndigheter och organisationer – kunna samarbeta uthålligt och koncentrerat med personer med varierande bakgrund, förutsättningar och värderingar – kunna behålla och värna integritet i sammanhang som kan upplevas som intima och känsliga för den som behöver tolk. 	<ul style="list-style-type: none"> – på ett självständigt och effektivt sätt tillägna sig ny kunskap som förberedelse inför uppdrag – förmåga att hantera sekretessbelagd information – med integritet, samarbete, uthållighet och koncentration möta utmaningar i form av problemlösning, konflikthantering och kommunikationssvårigheter.

Bilaga 4. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 5)

Tolkens yrkeskunnande definieras i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser i enlighet med den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF. Kvalifikationen Kontakttolk är indelad i sex delkvalifikationer: tolkningskompetens, tolkteoretisk kompetens, språkkompetens, samhällskompetens, interkulturell kompetens och generell kompetens.

Tabell 16. Kvalifikation för tolk i talade språk (SeQF 5)

Självständigt kunna planera och genomföra uppdrag som tolk på ett effektivt och rättsäkert sätt mellan den som inte behärskar svenska språket och representanter för myndigheter, serviceorgan och organisationer.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – övergripande och specialiserade kunskaper i käll- och målspråk – specialiserade kunskaper för att beskriva tolkad interaktion ur olika tolkningsteoretiska perspektiv – specialiserade kunskaper i tolketik och tolkningsteknik – specialiserade realiakunskaper om samhällets sociala funktioner, hälso- och sjukvård, psykiatri, juridik och rättsväsende, asyl- och migrationsärenden, hbtq-frågor, jämställdhetsfrågor, etnicitet, etik och religionstillhörighet. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna förstå och använda facktermer och speciella fraser inom förekommande samhällsområden på källspråk- och målspråk – kunna fortlöpande förkovra sig i realia och terminologi med hjälp av litteratur, internet och kontakter med myndigheter och organisationer – kunna tillämpa olika tolkningstekniker och metoder, samt anpassa dessa till varierande och ibland oförutsägbara situationer och problemställningar – kunna kommunicera fakta och förslag till lösningar på specifika problem och utmaningar som kan uppstå i anslutning till tolkad interaktion på käll- och målspråk. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att genomföra en effektiv och rättssäker tolkning i vanliga sammanhang för en tolk som behärskar minst två språk i tal och skrift – utifrån god tolksed, självständigt och uthålligt utföra tolkuppdrag under varierande förhållanden, med förmåga att samarbeta och att hantera etiska dilemman.

Tabell 17. Delkvalifikation för tolkningskompetens (SeQF 5)

Utifrån god tolksed tillämpa, utvärdera och anpassa tolkningstekniker och metoder i arbetet som kontakttolk, inbegripet under myndighetsutövning.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper om tolketik och rollen som tolk utifrån god tolksed – fördjupad kunskap om lagstiftning som reglerar rätten till tolk i förekommande sammanhang – specialiserade kunskaper om tolkningstekniker såsom anteckningsteknik användning av språkhjälpmedel, avbrytningsteknik, frågeteknik, repliklängd och vanliga utmaningar inom kontakttolkning – specialiserade kunskaper om konsekutiv tolkningsmetod – fördjupad kunskap om metoderna resumé- och simultantolkning – specialiserade kunskaper om hur tolkning kan situationsanpassas: tolkning för barn, tolkning i exceptionella situationer, telefon- och videotolkning, viskningstolkning m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna förhålla sig på ett rättsäkert och etiskt korrekt sätt i varierande tolkningssituationer – kunna tillämpa metoder såsom konsekutiv tolkning för att lösa specialiserade arbetsuppgifter – kunna planera tolkningen och identifiera behov av kompletterande realiakunskaper i en given situation – kunna anpassa användningen av olika tekniker och metoder för att lösa problem som uppstår under tolkning i förekommande sammanhang. 	<ul style="list-style-type: none"> – på ett självständigt och effektivt sätt använda sig av kunskaper och metoder i förekommande tolknings-sammanhang – ta ansvar för tolkningens genomförande och inse gränsen för sin tolkkompetens – med iakttagande av ett för tolkar etiskt och rättssäkert förhållnings-sätt, tekniskt utföra tolkningen under varierande förhållanden genom att tillämpa olika tolkningsstrategier – följa upp och utvärdera egna och andras tolkningsuppdrag för att identifiera möjligheter till förbättringar.

Tabell 18. Delkvalifikation för tolkningsteoretisk kompetens (SeQF 5)

Beskriva olika teoretiska perspektiv på tolkning samt självständigt analysera och kommunicera tolkad interaktion i metaspråkliga termer på käll- och målspråk.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper om olika teoretiska perspektiv på tolkning samt deras metodiska och analytiska implikationer – specialiserade kunskaper i metaspråklig terminologi för att beskriva tolkad interaktion – fördjupade kunskaper om metod och tematik inom tolkforskning. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna följa upp, utvärdera och analysera tolkad interaktion utifrån olika tolkningsteoretiska perspektiv – kunna kommunicera fakta och förslag till lösningar på specifika problem och utmaningar som kan uppstå inför, under och efter tolkad interaktion på både mål- och källspråk. 	<ul style="list-style-type: none"> – förmåga att självständigt analysera egen och andras tolkade interaktion i metaspråkliga termer för vidare professionell utveckling.

Tabell 19. Delkvalifikation för språkkompetens (SeQF 5)

Självständigt och effektivt kommunicera på och översätta mellan minst två språk i tal och skrift.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper i källspråk- och målspråk däribland ordförråd, fraser, idiomatiska uttryck och olika språkbruk bland personer ur olika socialgrupper och utbildningsnivå – fördjupade kunskaper om språksociologi samt muntlig och skriftlig kommunikation ur ett språkvetenskapligt perspektiv. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna lösa språkliga problem vid översättning mellan källspråk- och målspråk exempelvis termer, fraser och idiomatiska uttryck samt morfologi – kunna använda och anpassa källspråk- och målspråk för att skapa kommunikation med parter som har vitt skilda bildningsnivåer och språkbruk – kunna analysera och reflektera över språkets roll för identiteten. 	<ul style="list-style-type: none"> – behärska arbetsspråken (svenska plus minst ett främmande språk) i tal och skrift, däribland både ordförråd och idiomatik, för översättning och kommunikation – förmåga att jämföra mellan arbetsspråken (kontrastivt perspektiv) för att skapa begriplig kommunikation mellan parter.

Tabell 20. Delkvalifikation för samhällskompetens (SeQF 5)

Utifrån individens rättigheter och skyldigheter, obehindrat kunna orientera sig och kommunicera med myndigheter, serviceorgan och organisationer inom områdena asyl, migration, juridik, sjukvård och socialtjänst.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper om rättigheter och skyldigheter i det svenska samhället för såväl svenska som utländska medborgare samt asylsökande med särskilt fokus på skatter, pensioner, socialförsäkringar, konsumenträtt, samt brott och straff – specialiserade kunskaper i terminologi, fakta, ansvarsområden och procedurer inom rättsväsende, hälso- och sjukvård, psykiatri, migration, asyl, socialförsäkring, utbildningsväsende, arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna identifiera relevanta myndigheter, serviceorgan och organisationer för specialiserade ändamål och problemställningar, – kunna använda specialiserade facktermer och ämneskunskaper för att obehindrat kommunicera med företrädare för rättsväsende, hälso- och sjukvård, psykiatri, asyl, migration, socialförsäkring, utbildningsväsende arbetsmarknad m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> – ansvara för att orientera sig själv och andra i det svenska samhället genom att välja rätt instans i förhållande till specifika behov – förmåga att jämföra och beskriva likheter och skillnader i uppgifterna för myndigheter och serviceorgan mellan det svenska samhället och andra samhällen.

Tabell 21. Delkvalifikation för interkulturell kompetens (SeQF 5)

Hantera olikheter i kulturell bakgrund, religion, etnicitet och uppfattningar om jämställd, funktionsnedsättningar och sexuell läggning på ett etiskt korrekt sätt, samt värna om sin egen och andras integritet och lika värde i kommunikationen.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – specialiserade kunskaper om det svenska samhällets kultur och syn på frågor om jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättning och sexuell läggning – motsvarande specialiserade kunskaper i minst ett annat lands eller en annan folkgrupps kultur. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna identifiera och växla mellan olika kulturella sammanhang samt hantera specifika kommunikationsproblem som grundar sig i kulturella skillnader – kunna tillämpa svenska lagar och regler om jämställdhet, etnicitet, religion, funktionsnedsättningar och hbtq-frågor 	<ul style="list-style-type: none"> – förmåga att tyda olika kulturella sammanhang och översätta mellan dem för att möjliggöra kommunikation mellan individer med olika bakgrund och förutsättningar – ansvara för att i språk och handling kommunicera utifrån interkulturell förståelse och respekt.

Tabell 22. Delkvalifikation för generell kompetens (SeQF 5):

Med uthållighet, koncentrationsförmåga, integritet och samarbetsförmåga kunna överbrygga hinder som uppstår i kommunikation mellan människor, samt förmåga att via olika medier inhämta information och tillägna sig nytt lärande.		
Kunskaper	Färdigheter	Kompetenser
<ul style="list-style-type: none"> – fördjupade kunskaper i användning av tekniska hjälpmedel, internet, källor till information och terminologi – fördjupade kunskaper i studieteknik, olika anteckningstekniker m.m. – fördjupade kunskaper om gruppdynamik och kommunikation. 	<ul style="list-style-type: none"> – kunna identifiera trovärdiga källor och fortlöpande förkovra sig i fackkunskaper och terminologi med hjälp av litteratur, internet och kontakter med myndigheter och organisationer. – kunna samarbeta uthålligt och koncentrerat med personer med varierande bakgrund, förutsättningar och värderingar, – kunna behålla och värna integritet i sammanhang som kan upplevas som intima och känsliga för den som behöver tolk 	<ul style="list-style-type: none"> – på ett självständigt och effektivt sätt tillägna sig ny kunskap som förberedelse inför uppdrag – förmåga att hantera sekretessbelagd information med integritet, samarbete, uthållighet och koncentration möta utmaningar i form av problemlösning, konflikthantering och kommunikations-svårigheter m.m.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se